

Programmabureau Versnellingsaanpak asbestdakensanering

VERSLAG

Op **29 april 2021** vond de (digitale) **kennistafel over koppelkansen bij sanering van asbestdaken** plaats. Voor deze kennistafel waren vertegenwoordigers van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten uitgenodigd. In dit document een korte samenvatting van de kennistafel.

Achtergrond kennistafel

In 2020 is de *Samenwerkingsverklaring aanpak asbestdaken* ondertekend door diverse partijen die samen willen werken aan stimulering van deze aanpak. Een deel van de stimuleringsactiviteiten zijn gericht op het benutten van zogenoemde koppelkansen. In toenemende mate zijn er koppelkansen met andere belangrijke maatschappelijke thema's. Hier vinden mooie ontwikkelingen plaats die ons helpen in onze opgave. Een bekend voorbeeld daarvan is de combinatie van sanering asbestdaken met isolatie en het plaatsen van zonnepanelen, maar er zijn ook andere.

In het stedelijk gebied spelen uiteenlopende maatschappelijke opgaven, zoals bouwen van woningen, verandering van energievoorziening en klimaatadaptatie. Deze vormen in veel gevallen aanleiding tot herstructurering en -ontwikkeling van wijken, buurten, centra en bedrijventerreinen. De overheid, en vooral gemeenten spelen hierin een belangrijke rol als regisseur, aanjager, verbinder, ontwikkelaar en investeerder. Gemeenten kunnen in deze verschillende rollen een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van asbestdaken. Daarom is door de samenwerkende partijen voor versnelling van de aanpak van asbestdaken besloten een bijeenkomst te organiseren om ervaringen met sanering van asbestdaken in stedelijke omgeving te delen.

Programma

Na een inleiding door de programmaleider Lex Stax werd door Erik Jan Kleingeld (strategisch adviseur bij de gemeente Rotterdam) en Harry Scholten (wethouder in de gemeente Hof van Twente) toegelicht hoe in Rotterdam en Hof van Twente de sanering van asbestdaken wordt bevorderd en versneld. Van de aanpak door de gemeente Hof van Twente werd een filmpje getoond. Na deze inspirerende bijdragen volgde een plenaire vragenronde en gingen deelnemers in groepen uit elkaar waarin werd doorgepraat en ervaringen werden gedeeld.

Rotterdam

De inzet op bevordering van bewustwording vormt in Rotterdam een belangrijke basis voor de versnelling van de aanpak van sanering van asbestdaken. Dit start, zo legde Erik Jan Kleingeld uit, met een goede inventarisatie en vervolgens een samenhangende aanpak met als doel dat elke dakeigenaar naast dit bewustzijn ook handelingsperspectief heeft doordat hij/zij weet hoe het dak kan/moet worden vervangen. Met een aansprekende publiekscampagne 'Rotterdam zegt doe tegen asbest' wordt geprobeerd zoveel mogelijk dakeigenaren te bereiken en aan te zetten tot het saneren van asbestdaken. Daarbij wordt zoveel mogelijk gekoppeld (o.a. wijken waar wat gebeurt/plannen zijn). Rotterdam heeft ook een asbestdakenloket als centraal punt.

De *presentatie van de gemeente Rotterdam* treft u aan als bijlage bij dit verslag.

Hof van Twente

In de gemeente Hof van Twente wordt de urgentie van de asbestproblematiek gevoeld. De gemeente investeert in de aanpak van asbestdakensanering en benut koppelkansen om de aanpak te versnellen. Wethouder Harry Scholten vertelde over de ondernemende creatieve aanpak en het 'out-of-the-box' denken en doen. Ook maatschappelijke voordelen en winst op verschillende thema's zijn belangrijk. De gemeentelijke asbestcoach speelt een verbindende en coördinerende rol wanneer het gaat om ontzorgen van dakeigenaren en het zien en benutten van koppelkansen. Het is belangrijk om de taal te spreken (asbestcoach), financiële prikkels te kunnen geven, het zo makkelijk mogelijk maken (ontzorgen) en steeds te zoeken naar een integrale aanpak. Link naar het filmpje van de gemeente Hof van Twente: [Video Asbestsanering Hof van Twente](#).

Kennisdelen in groepen

Na de inleiding en plenaire presentaties zijn de deelnemers in drie groepen uiteengegaan. Daarin is met elkaar gesproken over ervaringen met en mogelijkheden voor versnelling van sanering van asbestdaken in stedelijk gebied door het creëren en benutten van koppelkansen. Hieronder een samenvatting van hetgeen in de verschillende groepen aan de orde is geweest.

Groep 1

In Vlaanderen is er het actieplan van de Vlaamse regering. Dat actieplan verplicht tot het verwijderen van asbest, dus ook asbestdaken. Het actieplan betreft ook de afvalstromen en bevordert selectieve sloop. Hier stelt de Vlaamse regering financiële middelen tegenover. Er is een verplichte asbestinventarisatie. In 2036 moeten alle asbesthoudende materialen uit de buitenschil zijn verwijderd. In 2040 moeten alle materialen met een risico verwijderd zijn. Er is ondersteuning voor particulieren en voor landbouwers. Er is een subsidie van 8 euro/m² voor de verwijdering van asbest.

Ontzorgingsprojecten: In Antwerpen heeft men een ophalingsproject waarbij verwijderd asbest wordt opgehaald. Men kan ook zakken bestellen voor de afvoer van leien, golfplaten en beschermingsmaterialen. Verder heeft de regering infofilmjes gemaakt. Informeren en sensibiliseren zijn een belangrijk onderdeel van de aanpak. Binnenstedelijk is er wel weerstand als mensen asbest door het eigen huis moeten afvoeren, dat is niet fijn. In Antwerpen heeft men meer burgers met asbesthoudende daken op de woning dan in Nederland. Ook veel leiendaken. Veel burgers zijn eigenaar. En er zijn minder uniforme gebouwen.

In Nederland zie je dat de aanpak sanering asbestdaken meer vanuit bestuur/gemeenten/steden wordt gedaan. Het decentrale bestuur dus. In Vlaanderen gebeurt dit meer van bovenaf. Brussel en Wallonië zijn weer anders.

In Rotterdam heeft men veel daken op schuurtjes achter woonhuizen. Er zijn daar circa 300 asbestverdachte daken op woonhuizen. Dat betreft vaak blokken met goedkope woningen (soms op dure woningen). Er is een duurzaamheidssubsidie. Rotterdam vindt de 7.500 particulieren met asbesthoudende schuren zeer belangrijk. Rotterdam werkt goed samen met de woningcorporaties: alle info wordt gedeeld met de corporaties. Twee van de vier corporaties voeren hun plannen uit zoals bedoeld voor het asbestdakenverbod. Andere corporaties hebben de problematiek op de langere baan gezet, maar daken wel financieel en technisch afgeschreven. Corona houdt nu acties tegen. In de Rode kastelenbuurt (Rotterdam) is nog geen pilot gedaan. Na de zomer gaat dit lopen.

In Utrecht zijn zes gemeentelijke acties gedaan. Uit deze acties is veel lering te trekken. De oproep wordt gedaan om ervaringen te delen en deze landelijk uit te dragen. Milieu Centraal is hierbij betrokken en heeft een korte video hierover gemaakt. Deze video delen. De struikelblokken waar men tegenaan liep zijn nuttige leerpunten voor andere gemeenten.

Er zijn gemeenten die digitale bewonersbijeenkomsten/webinars organiseren over sanering van asbestdaken. Vertellen hoe makkelijk het is en goede partijen hiervoor uitnodigen helpt eigenaren tot actie over te gaan.

Video Milieu Centraal over de gemeente Utrecht: https://www.youtube.com/watch?v=6v_gTMutvLI

Groep 2

Uit gemeente: Goed om ideeën met elkaar te delen. Zo'n filmpje als dat van de Hof van Twente werkt en ook uitgewerkte andere ideeën ter inspiratie graag vindbaar plaatsen (suggestie: staat op <https://www.asbestversnelling.nl/>, misschien handig om via VNG te delen, liefst met een artikel en uitgelicht voorbeeld).

Prijsprikkels werken, maar nooit alleen, er zijn meerdere drempels te slechten. Vaak is financiering wel een bottleneck. Het helpt om kansen te laten zien in plaats van problemen.

Dip na verbod eraf kwam overal, met name omdat iedereen dacht 'komt wel weer een nieuwe regeling van het Rijk.' Nu dat niet zo blijkt zien ze wel weer wat meer activiteit, vooral de combinatie met zon op dak.

Ontzorgen is een beproefd concept. Dat kan op allerlei manieren.

Twee voorbeeldbrieven om inwoners te activeren vooral kleinere daken (gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Hof van Twente). Ook koppeling met groen dak en subsidies daarvoor van in dit geval waterschap ingebracht. En vrijwilligers als adviseur dan wel buurkracht benut.

Klaas Agricola, burgemeester van de gemeente Dantumadiel, geeft aan dat hij zich voorheen als wethouder van Dalfsen gesteund voelde in gemeentelijke actie door de provincie Overijssel. Hij merkt dat in Fryslân iedereen naar de provincie Fryslân kijkt en verder niets doet. Dit wordt ook beaamd door Folbert Jansma van Smallingerland. Zij verkeren nu in een fase van in beeld brengen voorraad asbest en overwegen wel beweging te creëren door informatieverstrekking en mogelijk ook subsidie. Grootste deel ligt toch in buitengebied op bedrijven.

Actie vanuit programmabureau met eventueel Klaas Agricola: provincie Fryslân betrekken bij programma, in gesprek gaan.

Let op dat je bij sanering altijd ook een besluit neemt over wat je wilt met dat gebouw. Daarop adviseren is handig.

In Dalfsen was er een deal met een aannemer, die indertijd voor de subsidie daken in serie kon slopen, zodat eigenaars alleen nieuwe dak moesten betalen. Dit is helaas niet doorgegaan door vertrek wethouder.

Maximaal insteken op collectieve aanpak en ook buurten, etc. Elkaar laten bewegen mee te doen. Utrecht betaalt bijv. de proceskosten en stelt kosteloos expertise beschikbaar voor begeleiding.

Antwerpen: grootste doelgroep is financieel niet in staat te saneren en hebben ook geen idee wat het hebben van een asbestdak betekent. Op andere manier naar kijken. Kijken naar gevolgschades om vooraf te saneren. Rekening houden met waardeverschil na saneren. Gebruik dakisolatie en/of zon op dak als natuurlijk moment/koppelkans. Energiebesparingsregeling/lening.

Groep 3

De groep constateerde dat er vooral koplopers deelnemen aan deze sessie/kennistafel. In de praktijk is er veel verschil in gemeenten. Ambities en mogelijkheden lopen uiteen. Bepalende factor is ook hoe ondernemend is de gemeente? In deze groep ook regionale milieudiensten, zij zien die verschillen duidelijk.

Ook zien we verschillen tussen provincies. Zo zien we duidelijk voorlopende actieve provincies en minder actieve provincies. Binnen provincies zijn er ook verschillen in aanpak/houding richting gemeenten.

Urgentie voelen is van groot belang. Dat geldt politiek, bestuurlijk en ambtelijk.

Er zijn altijd koppelkansen, maar worden ze ook benut? Creativiteit en ondernemende houding cruciaal (zowel ambtelijk en bestuurlijk, dit is een wisselwerking). De gemeente Hof van Twente zoekt creatieve koppelingen ook tussen thema's en programma's (zoals biodiversiteit).

Goede inventarisatie sowieso goed. Gespecialiseerde bureaus kunnen dit op basis van luchtfoto's/geodata goed doen. Geeft inzicht, helpt bewustwording en brengt koppelkansen eerder in beeld.

Ontzorgen: bij kleine asbestdaken goede ervaringen. Gemeente kan ontzorgen door asbestsaneringszaterdag (met asbestdeskundige) te organiseren, wijkgericht coördineren, asbestsaneringskits aanbieden, gratis storten, financiële tegemoetkoming.

Je krijgt niet snel wat in beweging wanneer je financieel niets te bieden hebt. Zeker bij grotere daken loop je tegen financiële belemmeringen aan. Hier is creativiteit en ondernemerschap nodig. Koppelkansen zien en benutten. Ook in financiële zin kunnen koppelkansen gezocht worden. Op een andere manier kijken naar gemeentebegroting.

De asbestcoach Hof van Twente (ook voor stedelijk gebied) wordt als een interessant gezien. Andere gemeenten horen daar graag meer over. Ook deze functie vraagt financiële middelen.

Vanuit vertegenwoordiger VNG wordt genoemd dat de koplopende gemeenten de sanering van asbestdaken vooral koppelen met andere thema's en ook faciliteren en ook echt investeren.

Om een beweging op gang te krijgen dat ook andere gemeenten - en provincies - koppelkansen wat meer gaan benutten is een verandering van houding nodig. Vanuit deelnemers komt de vraag/ oproep aan Rijk en VNG of zij hierin kunnen ondersteunen.

Er zouden in ieder geval niet te veel juridische obstakels opgeworpen moeten worden om ondernemend en creatief te werken (technisch, procedureel en financieel).

In België kent de netbeheerder een regeling voor tegemoetkoming in de kosten van isolatie van daken. Wanneer dit gekoppeld wordt met sanering van een asbestdak, dan is de vergoeding hoger.

Tenslotte speelt de verzekeraarbaarheid een rol. Verzekeringsmaatschappijen passen wel polissen aan, maar communiceren dit nog niet heel actief naar buiten. Ook bij overdracht van panden waarbij financiering van de bank nodig is, vormt een asbestdak een probleem. De communicatie daaromtrent zou ook beter gekoppeld kunnen worden.

In drukke omgevingen, bijvoorbeeld woningen nabij bedrijventerreinen, is sprake van meer blootstelling aan asbestdeeltjes (ook bij brand). Verwezen wordt naar het Sira onderzoek enige jaren geleden. Zijn er goede voorbeelden uit de praktijk, waarbij juist hier wat mee gedaan is. Revitaliseringstrajecten of bij verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen zijn koppelkansen.

Bijlagen:

- Deelnemerslijst kennistafel
- Presentaties:
 - Inleiding Programmabureau versnellingsaanpak asbestdakensanering – Lex Stax
 - Koppelkansen aanpak asbestdaken (Rotterdam) – Erik Jan Kleingeld

Deelnemers Kennistafel koppelkansen sanering asbestdaken stedelijk gebied - 29 april 2021

Richard van het Reve	Gemeente Bronckhorst
Roel van Cauwenberghe	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Monique ter Haar	Gemeente Rijssen Holten
Alfred Huinder	Provincie Groningen
Ton van Bergen	FUMO Omgevingsdienst Fryslan
Sanne van Duijn	Provincie Zeeland
John van Rossum	Gemeente Vlissingen
Bram ten Bosch	Provincie Utrecht
Rien Huibrechtse	DCMR Milieudienst Rijnmond
Patrick Rijdsijk	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Leo Hardenberg	Provincie Groningen
Andrew Wiersma	VNG
Michel van Andel	Omgevingsdienst Regio Utrecht
Folbert Jansma	Gemeente Smallingerland
Arlen Grooten	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
Martin Vos	Provincie Noord-Holland
Klaas Agricola	Gemeente Dantumadiel
Jos Mulder	Omgevingsdienst Noord-Veluwe
Remi Verburg	Omgevingsdienst De Vallei
Pieter-Tjeerd Westra	Gemeente Nijkerk
Evy Trogh	OVAM
Kim Brackx	Antwerpen
Katrien Cryns	Antwerpen
Jamie Riebeek	OD IJmond
Anton Legeland	LNAGRO
Lex Stax	Omgevingsdienst Atelier
Erik Jan Kleingeld	Gemeente Rotterdam
Joost Nijhuis	Gemeente Hof van Twente
Harry Scholten	Gemeente Hof van Twente
Riek van der Harst	Stimuland
Jan ten Tije	Stimuland

Programmabureau Versnellingsaanpak asbestdakensanering

Kennistafel stedelijke koppelkansen

29 april 2021

www.asbestversnelling.nl

1

Programma

15.30 uur Opening en kennismaking - Lex Stax

15.35 uur Inleiding op de kennistafel - Lex Stax

15.40 uur Inspiratie

- Erik Jan Kleingeld: gemeente Rotterdam
- Filmpje van de aanpak door gemeente Hof van Twente
- Harry Scholten: gemeente Hof van Twente

16.00 uur Vragenronde plenair

16.20 uur In groepen uit elkaar kennisuitwisseling

16.50 uur Terug plenair en terugkoppeling

17.00 uur Afsluiting

2

Onze samenwerking

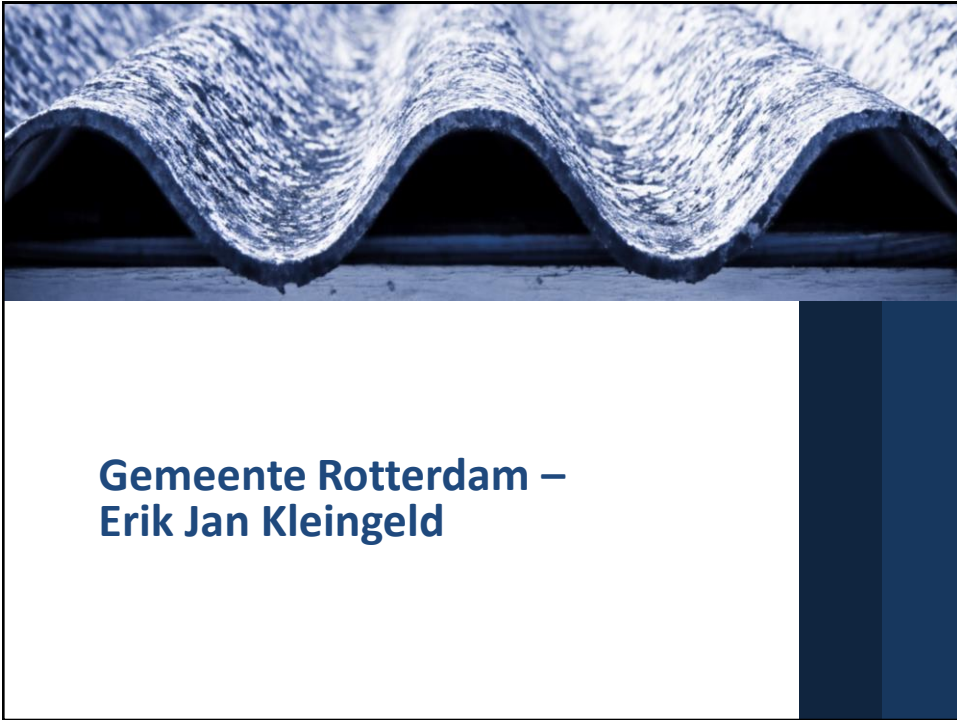
- Minister van Milieu en Wonen
- Ministerie van IenW
- Ministerie van SZW
- Provincie Drenthe
- Provincie Flevoland
- Provincie Gelderland
- Provincie Overijssel
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Utrecht
- Gemeente Almere
- Gemeente Assen
- Gemeente Beemster
- Gemeente Berkelland
- Gemeente Borger-Odoorn
- Gemeente Eemnes
- Gemeente Hof van Twente

- Gemeente Lelystad
- Gemeente Meppel
- Gemeente Nieuwegein
- Gemeente Purmerend
- Gemeente Raalte
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug
- VERAS
- VVTB
- Adviesbureau Jan Tempelman
- Bouwend Nederland
- Sansidor
- SGS Search
- RPS Nederland
- Milieu Centraal
- Expertise Centrum Asbest & Vezels
- Stichting European Asbestos Forum

3

1 Bewustwording & communicatie	2 Het fonds	3 Ontzorgen gemeenten	4 Koppelingen	5 Monitoring	6 Veilige vereenvoudiging
1.1: Uitwerking communicatiestrategie	2.1: Oprichten fonds particulieren in 2020	3.1: Voorbeelden handreikingen kleine daken	4.1: Maximaliseren zonne-energie	5.1: Initieel gebiedsinventarisatie partners	6.1: Onderzoek methoden asbestsanering
1.2: kaders aanpak en risico's	2.2: Onderzoeken fonds voor bedrijven	3.2: Voorbeelden handreiking buitengebied	4.2: Kennis combi's ontsluiten/uitdragen	5.2: Landelijke asbestdakenkaart	6.2: Regelgeving asbestsanering en bodemsanering.
1.3: Kernboodschappen communicatie	2.3: Gebruik maken trekkingsrecht	1.3: Updaten 'collectieve aanpak asbestdaken'	4.3: Aanjagen overheden m.b.t. initiatiefnemers	5.3: Monitoring m ² daken o.b.v. LAVS	6.3: Methode verontreiniging toplaag van de bodem
1.4: Campagne aanpak kleine daken		3.4: Handreiking niet/moelijk financieerbaar	4.4: Aanpak leegstand, vrijkomende bebouw.	5.4: Instellen werkgroep monitoring	6.4: Arbo-besluit en hijswerktuigen
1.5: Consumentenonderzoek sanering		3.5: Handreiking handhaving	4.5: Ondersteunen marktpartijen sloop/funciewijziging	5.5: Evaluatie methoden van de monitoring	6.5: Preventiecheck soortenbescherming
1.6: Voorbeelden aanpak ophalen/delen			4.6: Kennistafel voor erfcoaches	5.6: Advies voor landelijke monitoring	6.6: Belemmeringen voor innovaties
1.7: Website asbestversnelling.nl			4.7: Opzetten Community of Practice voor erfcoaches	5.7: Asbestdakenkaart aanvullen	
1.8: Toolkit provincie Overijssel			4.8: Agenderen kleine dakenrenovatie/onderhoud	5.8: Communicatie voortgang monitoring	
1.9: Kennistafel intermediairs				5.9: Handreiking OD's/ gemeenten sloopmeldingen.	
1.10: Uitwerken acties van 1.9					

4

5

6

Vragenronde plenair

7

Kennisuitwisseling in groepen

8

Groepsindeling breakout rooms

Groep 1	Groep 2	Groep 3
Richard van het Reve	Roel van Cauwenberghe	Monique ter Haar
Alfred Huinder	Ton van Bergen	Sanne van Duijn
John van Rossum	Bram ten Bosch	Rien Huibrechtse
Patrick Rijsdijk	Leo Hardenberg	Andrew Wiersma
Michel van Andel	Folbert Jansma	Arlen Grooten
Martin Vos	Klaas Agricola	Jos Mulder
Evy Trogh	Joost Nijhuis	Remi Verburg
Jamie Riebeek	Pieter-Tjeerd Westra	Harry Scholten
Lex Stax	Kim Brackx	Katrien Cryns
Erik Jan Kleingeld	Anton Legeland	Jan ten Tije
	Riek van der Harst	

9

Vragen voor in breakout rooms

- Met welke koppelkansen ben je bezig?
- Welke vragen heb je?
- Waar heb je nog behoefte aan?
- Welk goed voorbeeld heb je?
- Waar kun je mee helpen?

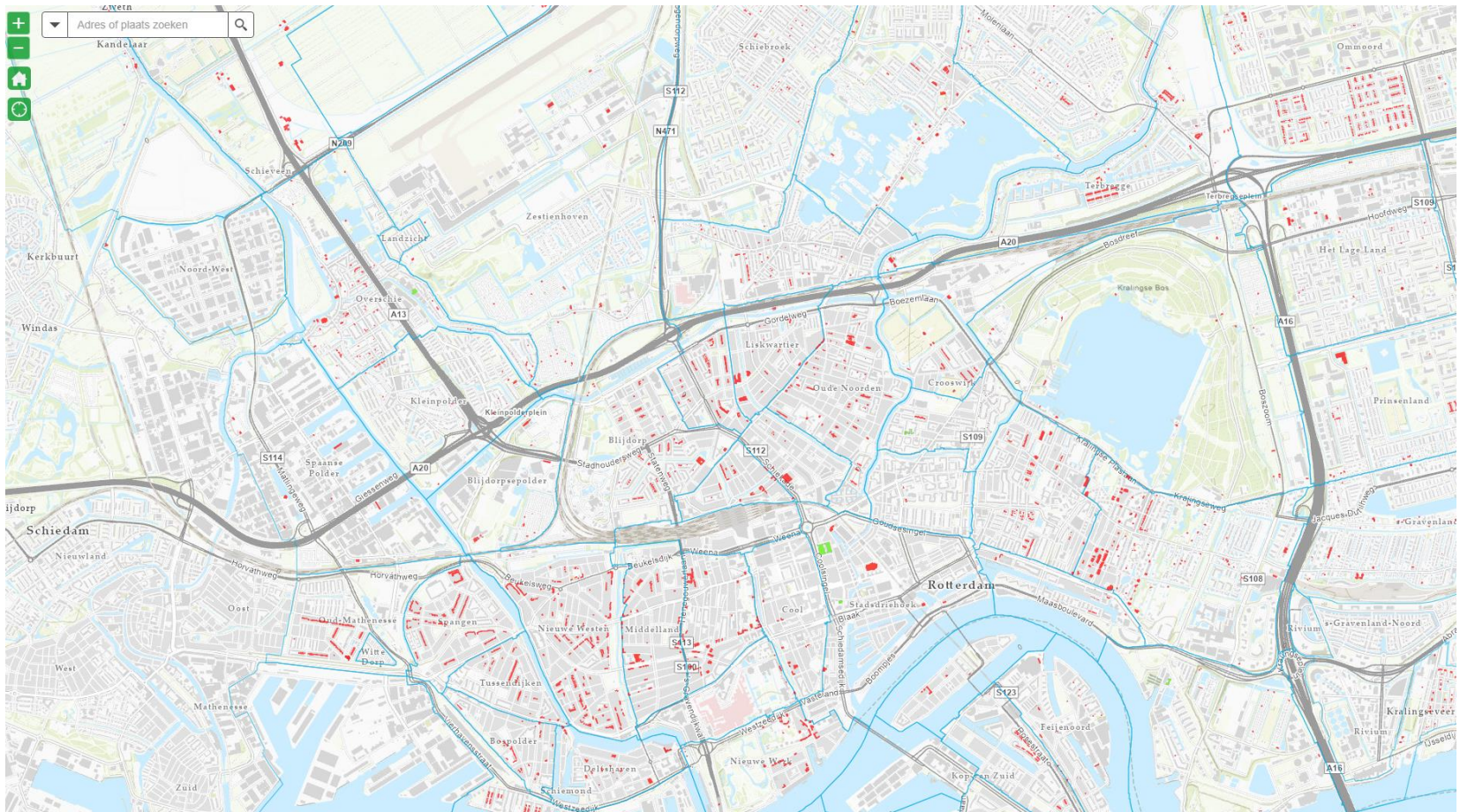
10

Vervolg

- Gemaakte afspraken
- Verdere zaken

Koppelkansen aanpak asbestdaken

Erik Jan Kleingeld

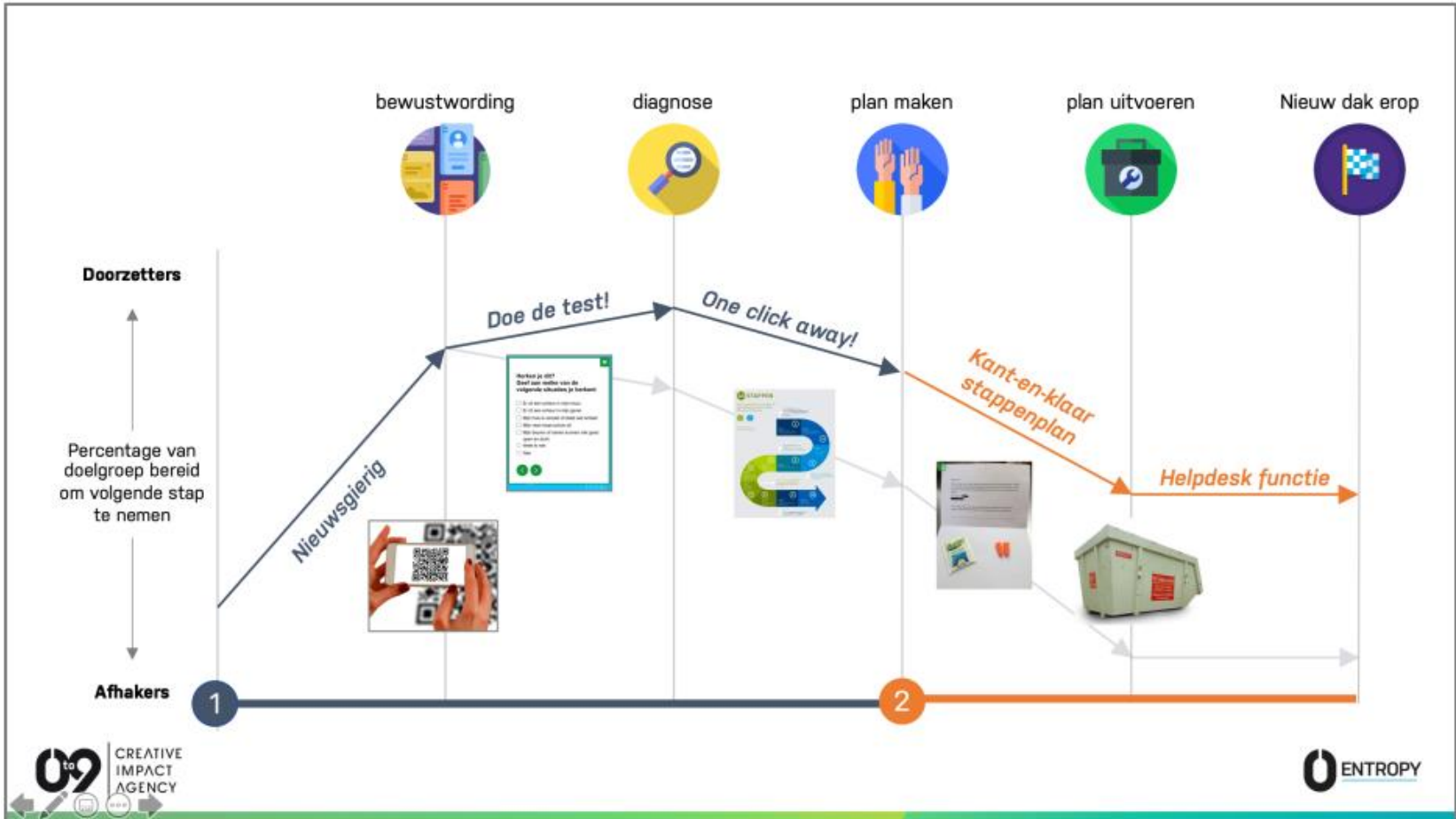
Strategisch adviseur Bouw- en Woningtoezicht

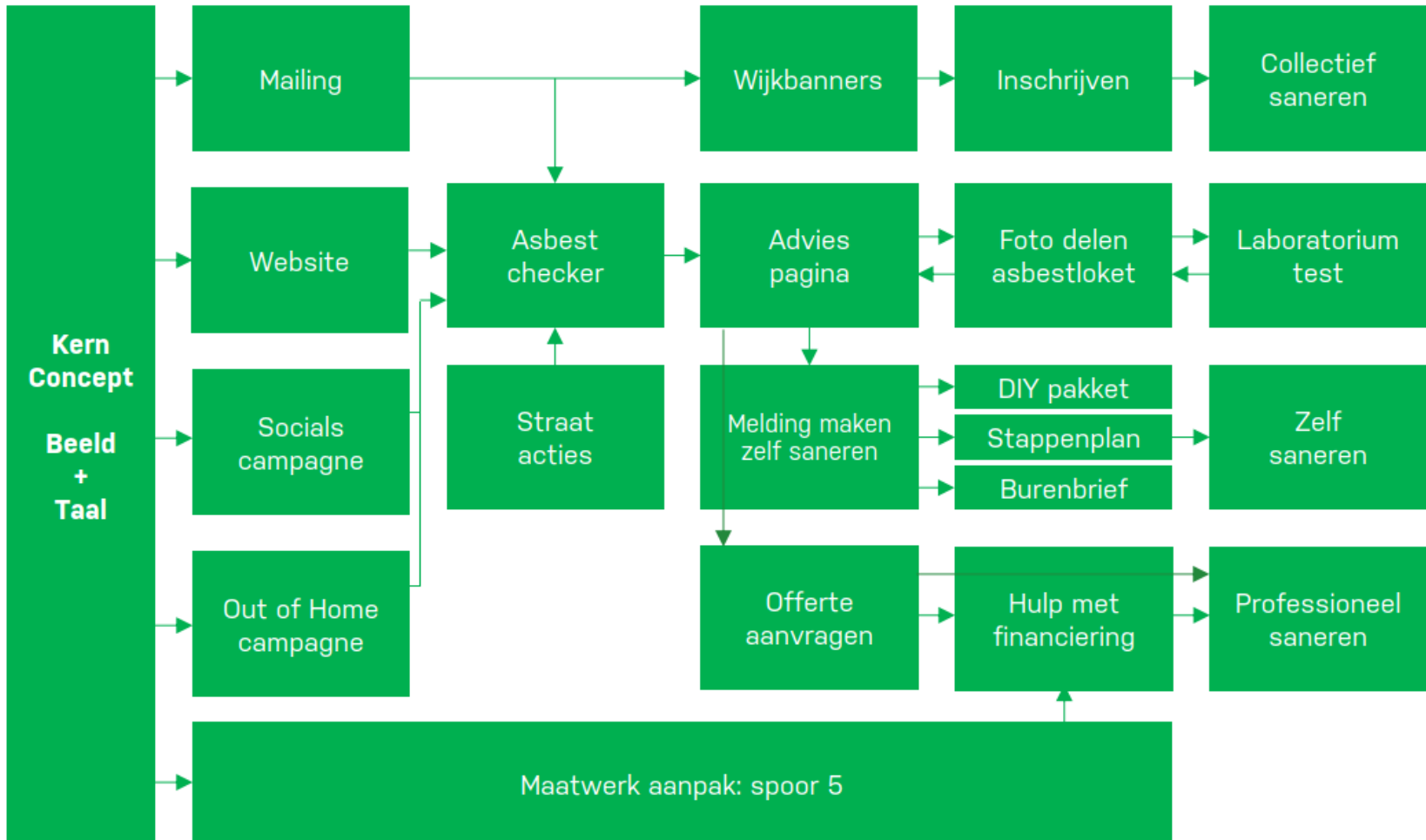
- **Inventarisatie**
- **5 sporen**
- **Bewustwording – voorlichting - stimulering**

- **Doel:**
 - *Elke eigenaar van een asbestdak is zich ervan bewust*
 - *Elke eigenaar van een asbestdak weet hoe hij het zou kunnen / moeten vervangen*
 - *Zoveel mogelijk eigenaren aanzetten tot het vervangen*

Gedragsverandering

Systeem aanpak

Rotterdam zegt doei tegen asbest

Asbest op je (schuur)dak, dat kun je beter niet laten liggen. Want iedere maand wordt de kans groter dat er schadelijke vezels vrijkomen. Dus haal het weg en maak je dak gezond. Weet je niet waar je moet beginnen? Het Rotterdamse asbestloket helpt je graag gratis op weg. **Check je dak op rotterdam.nl/asbestchecker**

Campagne (2)

**Fuutstraat zegt
doei tegen asbest**

**RET zegt doei
tegen asbest**

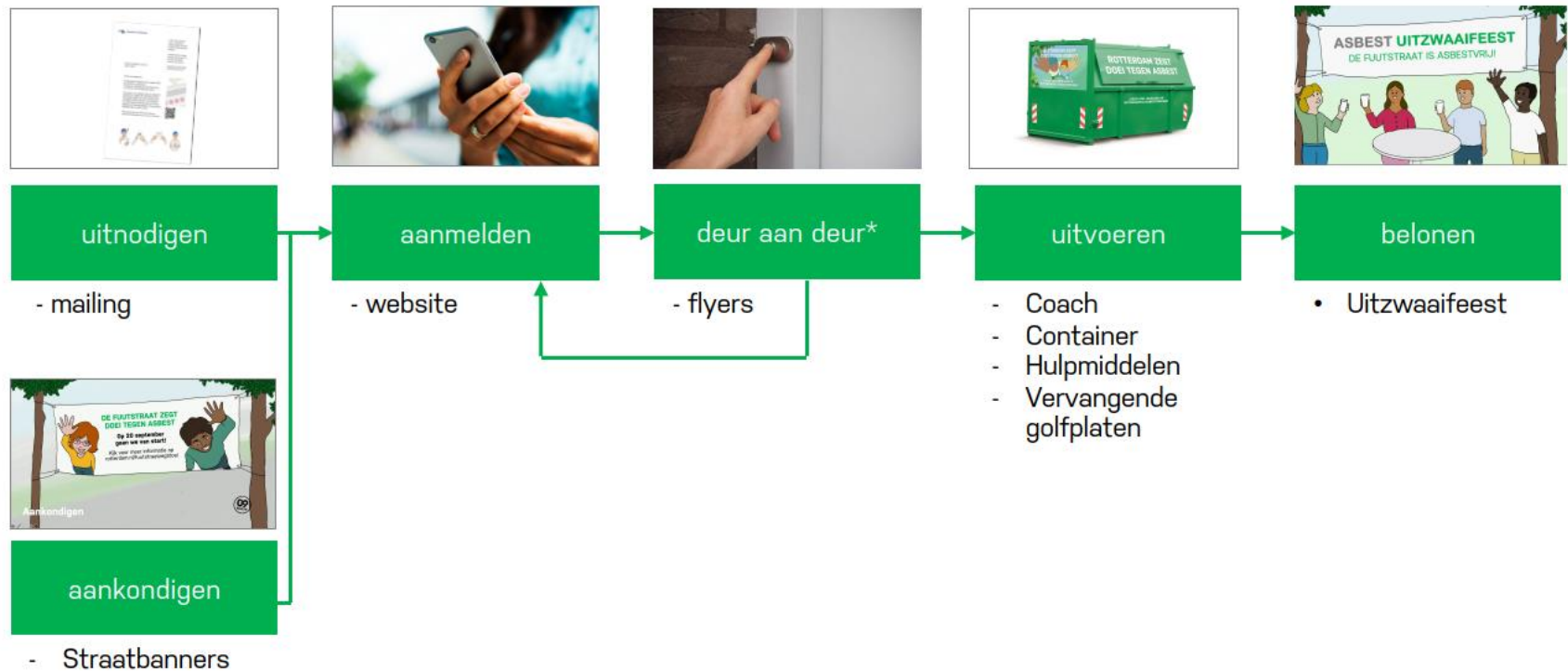
**Feyenoord zegt
doei tegen asbest**

**Fam. Almeida zegt
doei tegen asbest**

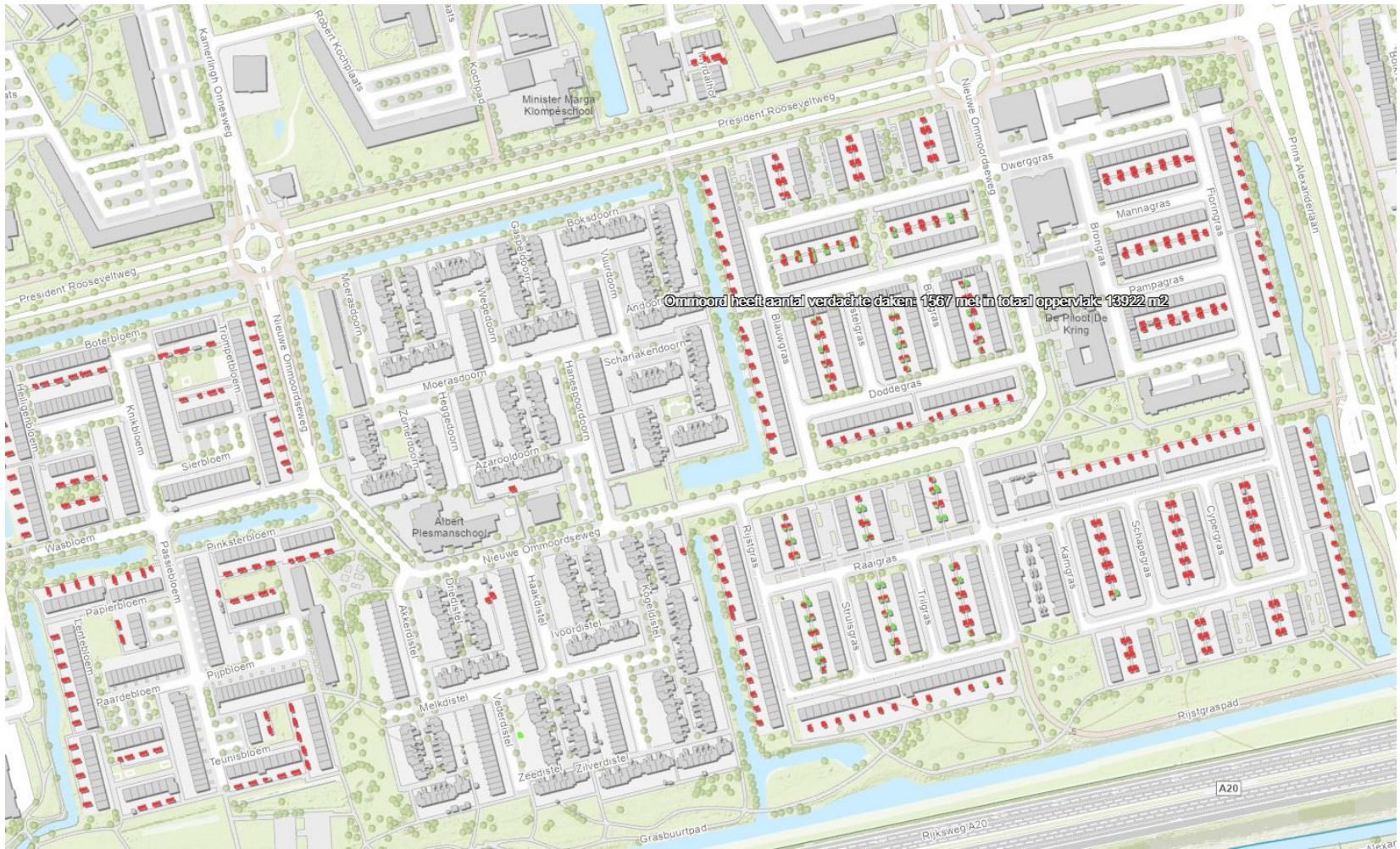
**Tarwewijk zegt
doei tegen asbest**

Campagne (3)

Koppelkansen stedelijk gebied (1)

- **Specifiek voor stedelijk gebied**

- Nabijheid andere eigenaren / lotgenoten
- Nabijheid grote eigenaren met plannen (woningcorporaties)

- **In Rotterdam:**

- Campagne start in wijken waar koppeling “klaar ligt”
- Met asbestdakenloket als centraal punt
 - Website
 - Materialen
 - Adviseurs